

thema
verzamelen

Ontwerp in landschappelijke stijl van H. Copijn, eind negentiende eeuw.

Rododendron aurantiacum bloeit hartje zomer en geurt heerlijk.

Kassencomplex tussen coniferen van meer dan een eeuw oud.

De verzameling van bankier Blijdenstein in Hilversum

Nationale Planten collectie (NPC) coniferen

“Wij hebben het NPC-predicaat voor onze coniferen, die allemaal afkomstig zijn uit hun natuurlijke habitat, waar ze nu vaak ernstig worden bedreigd,” zegt Hans van Roon, dagelijks beheerder van Botanische tuin Pinetum Blijdenstein.

Tekst en fotografie - Julia Voskuil

Het genenmateriaal heeft daardoor grote botanische waarde. “Behalve coniferen, die behoren tot de zogenaamde naaktzadige planten (Gymnospermae), hebben we ook collecties Cycas en Ephedra en andere, eveneens naaktzadige geslachten. Evolutionair gezien zijn deze veel ouder dan de bedektzadigen (Angiospermae) en ze komen voor in alle klimaatgebieden.” De specialiteit van het pinetum is dus naaktzadige planten (Gymnospermae), coniferen en andere ‘primitieve’ geslachten.

Met coniferen is het allemaal begonnen. Benjamin Willem Blijdenstein (1839-1914) was bankier van de door zijn vader opgerichte Twentsche Bank en raakte door zijn contacten met Engeland en Kew Gardens gefascineerd door coniferen. In Hilversum liet hij Villa Vogelenzang bouwen en bestemde 1,4 hectare van het toenmalige landgoed voor de aanleg van zijn groeiende verzameling. Henri Copijn kreeg opdracht voor een ontwerp en zo ontwikkelde zich in een landschappelijk decor met slingerende paden en vijvers vanaf 1880 een pinetum. Tegenwoordig groeien er bijna 400 verschillende soorten en cultivars, waarvan een groot aantal uit de begintijd stamt. Deze wintergroene schatkamer ligt nu in een villawijk, verborgen achter de fruitmuur van de voormalige moestuin. Het beheer berust bij een stichting, met dr. A. Aptroot als wetenschappelijk collectiebeheerder. Een goed geoutilleerd

bezoekerscentrum met de naam ‘Klein Vogelenzang’ verwijst naar de historie van de plek. Het is er aangenaam toeven.

Coniferen

Als sierplant hebben coniferen veel waarde voor tuinen en parken. Ze hebben karakteristieke vormen en de meeste zijn wintergroen. Slechts enkele geslachten zijn bladverliezend, maar daar staat veelal een prachtige herfstkleur tegenover zoals bij lork (Larix), moerascypres (Taxodium), Pseudolarix, Metasequoia en Ginkgo het geval is. Coniferen hebben naalden of schubben en dragen vaak mooie kegels. “Mijn voorganger, Nico Schellevis (1959-2011), die in 1982 op 22-jarige leeftijd beheerder-dendroloog Ger Bootsman opvolgde, heeft de collectie op een zeer hoog peil weten te brengen en legde wereldwijd contacten. Daardoor heeft ons pinetum een hoge kwaliteit, wat in een tijd van verzelfstandiging doorslaggevend is voor het voortbestaan. Onze missie is bescherming van de soorten en cultivars van de collectie en daarmee van de biodiversiteit. Bezoekers uit de hele wereld weten ons te vinden.”

Andere ‘primitieve’ geslachten

Pinetum Blijdenstein beschikt voor niet-winterharde geslachten zoals Dicksonia, Cycas, Podocarpus, Agathis en anderen over een subtropische kas. Een Australische boom als Agathis robusta (Aracauriaceae) moet in de kas in toom worden gehouden. Het blad doet denken aan een kleinbladige Ficus, niet aan een conifeer. “Planten zoals Cycas revoluta, vredespalm, kunnen ’s zomers buiten staan. Deze soort is tamelijk bekend omdat hij als potplant wordt geteeld, maar de hele Cycas-collectie omvat circa 80 verschillende! De groeivorm doet aan een palm denken, maar het is een naaktzadige. Ook Ephedra is een ‘primitief’ plantengeslacht, waar we circa 34 soorten van hebben. Vermoedelijk is dit de grootste collectie wereldwijd. De planten hebben waarde voor de farmaceutische industrie vanwege de geneeskrachtige stof ephedrine. In 2001 is bij de kas een hoek ingericht met planten die thuis horen op Tasmanië. Op dit eiland worden veel planten die nergens anders voorkomen (zogenaamde endemische planten) bedreigd. Boomvaren (Dicksonia antarctica) is er een van. Omdat boomvarens niet tegen vorst kunnen maar het ’s zomers in de kas te warm hebben, gaan ze met pot en al naar buiten en in de herfst weer de kas in.”

Verspreid over de tuin groeien ook tal van bijzondere rododendrons. “Allemaal soorten, geen cultivars. Enkele bloeien in de zomer! Ze zorgen voor extra kleur tussen februari en augustus.” Alle planten in het pinetum zijn goed geëtiketteerd en de bezoekersruimte biedt overzichtelijke informatie over naaktzadige planten. Pinetum Blijdenstein is dan ook het hele jaar door de moeite waard.

Pinetum Blijdenstein

Van der Lindenlaan 125, 1217 PJ Hilversum, T 035 6231123

E info@pinetum.nl, I www.pinetum.nl, I www.nationale-plantencollectie.nl
ANBI-regeling van toepassing, Bezoekerscentrum, Wandeling (download website)

Hans van Roon bij Agathis robusta in de subtropische kas.

De bijzondere groeiwijze van Cycas.

Verborgen groene schat, achter voormalige fruitmuur.